

ผลการดำเนินงาน

การจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่าง
คนและช้างป่าในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคตะวันออก
ภายใต้โครงการพิชิตสุราคาอนุรักษณ์

Change for Good

คำนำ

ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ว่า “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์” ซึ่งแปลว่า “น้ำทิพย์รักษาช้างให้แข็งแรงยืนยงดุจเพชร” โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินการเพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ต่อยอดแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรให้อุดมสมบูรณ์ เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ รวมทั้งพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิต

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนในฐานะหัวหน้าคณะทำงานพัฒนาชุมชนตามคำสั่ง คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ได้สนองแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ต่อยอดในการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก โดยสนองพระราชประสงค์ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเป็นผู้สนับสนุนการเสริมสร้างองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านคนรักช้าง” ดำเนินการโครงการพัฒนาหมู่บ้านคนรักช้างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคชานุรักษ์” ซึ่งเป็นการใช้ความเข้มแข็งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

เพื่อให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนา “หมู่บ้านคชานุรักษ์” บรรลุเป้าหมาย กรมการพัฒนาชุมชนได้แต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนภารกิจภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านคนรักช้าง” ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ในพื้นที่ ๒๒ อำเภอ ๕๖ ตำบล ๒๙๙ หมู่บ้าน (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๔) โดยใช้กลยุทธ์ คนรู้จักช้าง คนเข้าใจช้าง คนรักช้าง และคนอยู่ร่วมกับช้างโดยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ให้ความรู้ สร้างความตระหนักถึงปัญหา การร่วมกันแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างอาชีพ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และจัดตั้งกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเป้าหมาย “คนทำร้ายช้างลดลง ช้างรุกรานคนลดลง”

เอกสารเล่มนี้ เป็นการสรุปผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนกับช้างป่า ในพื้นที่ชุมชนเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าในเขตพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ
อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ ๑.....

 เกี่ยวกับโครงการ.....๑

ส่วนที่ ๒.....

 แนวทางการพัฒนา.....๑๐

ส่วนที่ ๓.....

 ผลการดำเนินงานการสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน.....๑๓

ส่วนที่ ๔.....

 ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพ พัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน.....๒๗

ส่วนที่ ๕.....

 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการตลาด.....๔๑

ส่วนที่ ๖.....

 ก้าวต่อไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาพื้นที่ชุมชน ด้านการจัดการชุมชน.....๔๘

คณะผู้จัดทำ

ส่วนที่ ๑

เกี่ยวกับโครงการ

Change for Good

๑.๑ ที่มา

ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ประมาณ ๑,๓๖๓,๓๒๓.๐๕ ไร่ หรือประมาณ ๒,๑๘๑.๓๒ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง จากการสำรวจของไสวและคณะ (๒๕๕๑) พบว่า มีการสำรวจพบสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมทั้งสิ้น ๑๔๔ ชนิด นักสำรวจพบ ๔๐๙ ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สำรวจพบ ๔๓ ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน สำรวจพบ ๑๒๑ ชนิด และปลาน้ำจืด สำรวจพบ ๙๔ ชนิด ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่สำรวจพบคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๕ ของสัตว์ป่าที่พบในประเทศไทย จึงนับได้ว่าป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากแห่งหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของช้างป่าอีกจำนวนไม่น้อย ซึ่งพิจารณาข้อมูลจากการสำรวจประชากรและโครงสร้างอายุของช้างป่าในกลุ่มป่าตะวันออก “ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” คาดว่า มีประชากรช้างป่าจำนวนทั้งสิ้นราว ๓๖๔ ตัว และแบ่งออกเป็น ๑๐ ฝูงใหญ่ ขนาดประชากรในฝูงมากกว่า ๒๐ ตัวขึ้นไป (ศุภกิจ คมสัน อนุสรณ์ และรักฝัน, ๒๕๕๘, ๖-๑๐) ข้อมูลจากการประเมินภาพถ่ายทางดาวเทียมของส่วนสารสนเทศด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (๒๕๕๘) พบว่า พื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมของช้างป่าที่มีความเหมาะสมมากส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งเป็นพื้นที่ค่อนข้างราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไสวและคณะ (๒๕๔๙) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมและลักษณะถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่าที่มักจะหลีกเลี่ยงการอาศัยอยู่ในพื้นที่สูงชัน ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองพลังงานในการดำรงชีวิตมากกว่าการอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบ ประกอบกับปัจจัยแวดล้อมของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนที่มีแหล่งน้ำ แหล่งโปง และมีสภาพพื้นที่ป่าที่เหมาะสมมากต่อการใช้ประโยชน์ของช้างป่าด้วย แต่ทว่าในปัจจุบันพื้นที่ป่าได้ถูกรุกไล่ทั้งบริเวณรอบชายป่าและการบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่าจึงลดลงเรื่อย ๆ และเป็นการบีบบังคับให้ช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเข้ามาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ติดเขตพื้นที่ป่า รวมถึงการที่ชุมชนมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดการเข้ามาใช้ประโยชน์ของช้างป่า และมีแนวโน้มที่ช้างจะอยู่ประจำนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อไป จึงกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรในพื้นที่กับช้างป่าที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที ซึ่งมีทั้งการที่ช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลการเกษตร หรือทำร้ายราษฎรในพื้นที่ การตอบโต้ของราษฎรที่ทำร้ายช้างป่า ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตคนและช้างป่า และทรัพย์สินอื่น ๆ อีกมากมาย

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า ได้มีการน้อมนำพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ความว่า “...ช้างป่าควรอยู่ในป่า เพียงแต่ต้องทำให้ป่านั้นมีอาหารช้างเพียงพอ การปฏิบัติคือ ให้ไปสร้างอาหารช้างในป่าเป็นแปลงเล็กๆ และกระจาย กรณีช้างป่าออกมาที่ชายป่า ต้องให้ความปลอดภัยกับช้างป่า...” มาเป็นแนวทางการแก้ปัญหา ด้วยการฟื้นฟู สร้างความสมบูรณ์ให้กับผืนป่าใช้วิธีการปลูกป่าแบบไม่ต้องปลูก คือให้ผืนป่าฟื้นตัวตามธรรมชาติ ที่สำคัญคือต้องสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้กับช้างป่า สัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโปงเทียม ปลูกพืชอาหารสัตว์ แหล่งน้ำของสัตว์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นให้ทุกหน่วยงานน้อมนำพระราชดำริ ร่วมกันจัดการปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าอย่างเป็นรูปธรรม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิสืบช่างสุธรรมชาติ ได้ทำข้อตกลงความร่วมมือเพื่อสนองพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ช้าง สัตว์ป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์ ภายใต้โครงการคืนช้างสู่ธรรมชาตินี้ ในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา โดยเริ่มปล่อยช้างคืนสู่ป่า มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงมีพระราชเสาวนีย์กับพลเอก นพดล วรธโนทัย ที่ปรึกษาโครงการพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความว่า “...ช้างเป็นสัตว์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรัก ทรงห่วงใย โดยเฉพาะช้างทางกุยบุรี และแก่งกระจาน ทรงห่วงใยมาตลอด ทรงช่วยเหลือที่อยู่ที่กินให้ช้าง จะได้ไม่รบกวนคน คนกับช้างจะได้มีปัญหากันน้อยที่สุด เช่น ที่กุยบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ช้างมีความสำคัญมาแต่ครั้งประวัติศาสตร์ เคยช่วยรักษาบ้านเมือง กู้บ้านกู้เมือง ดังนั้น ขอให้ช่วยกันดูแลมิให้ช้างถูกฆ่าอย่างทารุณเยี่ยงนี้ เพื่อจะได้ไม่ผิดพระราชประสงค์ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งพระราชหฤทัย ที่จะให้มีการอนุรักษ์ช้าง ให้เป็นสัตว์คู่แผ่นดินสืบไป...” และเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ทรงมีพระราชเสาวนีย์กับท่านผู้หญิงฉัตรแก้ว นันทาวิวัฒน์ ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ และพลเอก นพดล วรธโนทัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความว่า “...ขอให้ร่วมมือกับแม่ทัพภาคที่ ๑ และ ดร.ธวัชชัย สันติสุข ดำเนินการ เรื่อง การปลูกพืชอาหารช้าง การปลูกต้นไม้ให้เป็นป่า มีที่อยู่ ที่กินของช้างที่แก่งกระจาน เช่นเดียวกับที่กุยบุรี...”

สำหรับพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงทราบถึงความเสื่อมโทรมของป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) จึงทรงมีพระราชเสาวนีย์ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และรักษาสภาพแวดล้อมตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่พรมแดนจากป่าและชุมชนที่อาศัยติดแนวเขตอนุรักษ์ ในการนี้ทรงรับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดาเมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดระยอง ในช่วงที่พระองค์ทรงเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้ม กับความสุขให้ประชาชน” จังหวัดระยอง ครั้งที่ ๑๑ เมื่อวันที่พุธที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง มีประชาชนขอเข้ามาปรึกษาปัญหา และขอความช่วยเหลือกรณีช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่า ทำลายพืชผลทางการเกษตร และทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

สำนักอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดระยอง จึงได้ติดตามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ และความเสียหายของประชาชนในพื้นที่อำเภอเขาชะเมาจากอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง ทำให้ทราบว่าช้างป่าที่ลงมาหากินนอกเขตโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง จะเข้าไปหากินในเขตตำบลเขาบ่อย ตำบลห้วยทับมอญ และตำบลน้ำเป็น จังหวัดระยอง ส่งผลให้พื้นที่เกษตรกรรมได้รับความเสียหาย บางครั้งทำร้ายประชาชนได้รับบาดเจ็บ ในกรณีที่ทรัพย์สินของประชาชนเสียหาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้งบประมาณของแต่ละท้องถิ่นเยียวยาแก่ประชาชนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ แต่ถ้าหากเป็นความเสียหายต่อร่างกาย จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนผู้ประสบภัยจากช้างป่า อำเภอเขาชะเมา นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อติดตามเฝ้าระวังช้างป่าในระดับตำบล

และระดับอำเภอ พร้อมจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงเส้นทางที่อยู่อาศัย หรือพบช้างป่าออกมาปรากฏ รวมทั้งให้ความรู้กับเกษตรกร มุ่งเน้นให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชที่ไม่เป็นอาหารของช้างป่า พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในพฤติกรรมของช้างป่า และร่วมกันสำรวจประชากรช้างป่า และเส้นทางหากินของช้างป่า เพื่อวางแผนเชิงพื้นที่ สร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ให้กับช้างป่า

จากปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัดระยอง มีหนังสือเรียน ดร.รอยล จิตรดอน ที่ปรึกษาสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะนั้น เรื่องขอรับคำปรึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าในระดับพื้นที่อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๐ และสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) มีหนังสือเรียนอัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดระยอง ขออนุญาตเข้ามาประเมินหาข้อสรุป เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว โดยขอเสนอที่จะแก้ไขปัญหारेื่องแหล่งน้ำของช้างป่าเป็นลำดับแรก จากนั้น สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) มีหนังสือเรียนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญห และได้ข้อสรุปว่าปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จะเริ่มดำเนินงานในพื้นที่นำร่องบริเวณรอยต่อระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง จังหวัดระยอง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยการฟื้นฟูแหล่งอาหาร โป่งดิน แหล่งน้ำ ทุ่งหญ้า ให้กับช้างป่า

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ว่า “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์” ซึ่งแปลว่า “**น้ำทิพย์รักษาช้างให้แข็งแรงยืนยงดุจเพชร**” ตามพระบรมราโชบายที่จะให้อนุรักษ์ป่าและช้าง และการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างอย่างมีความสุข ต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ช้างป่า รอยต่อ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออก เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒) โดยมีพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เป็นองค์ประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการ และกรรมการอื่นๆ อีก รวมจำนวน ๓๕ คน

โครงการหมู่บ้านคชานุรักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนกับช้างป่าอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ดำเนินการขับเคลื่อนในพื้นที่หมู่บ้านนำร่อง ๘ แห่ง (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๔) ดังนี้

- (๑) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านเขาจันทร์ ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
- (๒) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านเขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
- (๓) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านสระหลวง ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว
- (๔) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านคลองมะหาด ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
- (๕) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านหนองกระทิง ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- (๖) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านเนินจำปา ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
- (๗) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านปะตงล่าง ตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
- (๘) หมู่บ้านคชานุรักษ์ บ้านคลองตาอิน ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๑.๒ กรมการพัฒนาชุมชนกับการกิจในการแก้ไขปัญหาข้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก

กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายให้การสนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคนรักช้าง” ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง ภายใต้ชื่อหมู่บ้านคนรักช้าง โดยใช้แนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มีกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ๔ กลยุทธ์ ได้แก่ คนรู้จักช้าง คนเข้าใจช้าง คนรักช้าง และคนอยู่ร่วมกับช้าง เพื่อเป้าหมายคนทำร้ายช้างลดลง และช้างรุกรานคนลดลงและเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมสนับสนุน “หมู่บ้านคนรักช้าง” โดยใช้พื้นที่ระดับหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าใน ๕ จังหวัดภาคตะวันออก จำนวน ๑๘๓ หมู่บ้าน (๑๘ อำเภอ ๕ จังหวัด) (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๒) จำนวน ๒๓๕ หมู่บ้าน (๑๘ อำเภอ ๔๕ ตำบล) (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๓) จำนวน ๒๙๙ หมู่บ้าน (๒๒ อำเภอ ๕๖ ตำบล) (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๔) เป็นพื้นที่ดำเนินงาน โดยมีแนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านคนรักช้าง ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ แนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านคนรักช้าง

๑) คนรู้จักช้าง โดยการตั้งคณะกรรมการ “หมู่บ้านคนรักช้าง” วิเคราะห์สถานการณ์สาเหตุของการที่ช้างป่าบุกรุกแต่ละหมู่บ้านปรับทัศนคติที่ดีของคนที่มีต่อช้างป่าฝึกอบรมสิ่งที่คนควรทำและไม่ควรทำเพื่ออยู่ร่วมกับช้างวางแผนการเฝ้าระวังและการป้องกันภัยจากช้างป่ามีความรู้ในการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่ากำหนดกติกาการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง/ฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของช้าง นิสัย พฤติกรรม สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ

๒) คนเข้าใจช้าง เรียนรู้พฤติกรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับช้างวิธีเอาตัวรอดจากการเผชิญหน้ากับช้างป่าสร้างความรู้ในการปลูกพืชอาหารช้างและพืชที่ช้างไม่ชอบส่งเสริมความรู้เรื่องสัตว์และพืชที่เป็นแนวป้องกันช้างป่าได้ เรียนรู้ช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ช้างจะออกหากิน

๓) คนรักช้าง จัดทำสถานที่สำหรับช้าง เช่น โป่งเทียม พุ่มหญ้าอาหารช้าง แหล่งน้ำ เป็นต้น จัดกิจกรรมจิตอาสาคนรักช้างในการดำเนินงานในพื้นที่ พัฒนากลุ่มอาชีพของประชาชนโดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อชดเชยรายได้จากภัยช้างป่าสร้างแบรนด์ โดยใช้ความเชื่อมโยงกับช้าง (ผลิตภัณฑ์จากแบรนด์คนรักช้าง) ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แบรนด์ คนรักช้างจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้าง จัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์คนรักช้าง ส่งเสริมการเพาะพันธุ์กล้วยไม้ที่ช้างชอบเพื่อใช้เลี้ยงช้าง โดยทำเป็นการค้า

๔) คนอยู่ร่วมกับช้าง บูรณาการหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านคนรักช้าง และแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม จัดทำหมู่บ้านท่องเที่ยว กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวตามบริบทของแต่ละพื้นที่ (หอดูช้าง) พัฒนาทักษะบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างในด้านต่าง ๆ เช่น เครือข่ายด้านอาชีพ ด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการเฝ้าระวังและป้องกัน เป็นต้น สร้างระบบป้องกันและระวังภัยจากช้างป่า (ใช้ระบบไลน์เตือนภัย) มีระบบเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่าที่อยู่ดีธรรมและเป็นธรรม (กรณีราคาพืชผลทางการเกษตร) มีกองทุนระหว่างรัฐกับประชาชนร่วมกัน (เครือข่าย องค์กร มูลนิธิ อปท. ฯลฯ) เป็นกองทุนโดยที่มาจากเงินประกอบด้วย ๑ กองทุนชุมชน (กองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต) ๒ กองทุนประกันภัยชุมชน (เงินบริจาคจากบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ (CSR)) ส่งเสริมการปลูกพืชที่ช้างไม่ชอบกิน คนได้ประโยชน์จาก การผลิตเพื่อการค้า เช่น ฝรั่ง ชมพู่ มะม่วง เทพทาร์ ฝรั่ง มะม่วง ฝรั่ง ฝรั่ง ฝรั่ง ฝรั่ง เป็นต้น มีระบบการประกาศภัยพิบัติฉุกเฉิน ตามเงื่อนไขข้อกฎหมาย และเป็นธรรม

ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า ภายใต้ภารกิจของกรมฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ จำนวน ๕ โครงการ ดังนี้

๑) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง ให้กับบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน และผู้นำหมู่บ้าน ในพื้นที่ ๕ จังหวัด (จังหวัดจันทบุรีฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้ว) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๔๒๐ คน ดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้น ซิตี้ ระยอง จังหวัดระยอง

๒) โครงการพัฒนาหมู่บ้านคนรักช้างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคนรักช้าง” พื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๒๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านคนรักช้าง จำนวน ๕ หมู่บ้าน และหมู่บ้านขยายผล จำนวน ๑๘ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ๒ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนในการขับเคลื่อนหมู่บ้านคนรักช้าง จำนวน ๕๔ คน ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด พัฒนาการอำเภอหรือผู้แทน ผู้แทนหมู่บ้านคนรักช้าง

และหมู่บ้านขยายผล และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง ดำเนินการระหว่างวันที่ ๑๔-๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา กรุงเทพมหานคร กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาและสาธิตอาชีพตามแผนพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง จำนวน ๒๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๓๐ คน

๓) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายคชานุรักษ์ชลบุรี ด้านการแปรรูปสมุนไพร อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรีโดยการอบรมสาธิตการแปรรูป และสนับสนุนครุภัณฑ์วัสดุและอุปกรณ์ ในการแปรรูปสมุนไพร จังหวัดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๗ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๔) โครงการขยายผลการพัฒนาหมู่บ้านคชานุรักษ์ช้างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคชานุรักษ์” ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ ๑ สร้างองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพทางเลือก กิจกรรมย่อยที่ ๑ สร้างองค์ความรู้ โดยจัดทำคู่มือฉบับการทุน จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม กิจกรรมย่อยที่ ๒ พัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพทางเลือก ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพเลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด จังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน ๑๕ คน และกลุ่มแปรรูปสมุนไพรบ้านเขาใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๕ คน กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาและสาธิตอาชีพตามแผนพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ประกอบด้วย ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน ๒๑๒ หมู่บ้าน ๆ ละ ๓๐ คน กิจกรรมที่ ๓ ติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาช้างป่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพื้นที่ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก โดยเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง

๕) สนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๒ โครงการ ได้แก่ โครงการที่ ๑ ฝึกอบรมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้ง (ศึกษาดูงาน) บ้านคลองมะหาด หมู่ที่ ๑๔ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ โครงการที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด หมู่ที่ ๑๔ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ สมาชิก ๒๑ คน

๑.๓ กลไกขับเคลื่อนการสร้างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก ประกาศเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒) โดยมีพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาพัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เป็นองค์ประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการและกรรมการอื่นๆ อีก รวมจำนวน ๓๕ คน

๑) คณะกรรมการดำเนินการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคำสั่งที่ ๓๖๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง โดยมีนายรอยล จิตรดอน เป็นที่ปรึกษา ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน กรรมการอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน เป็นกรรมการ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการและเลขานุการ และกรรมการอื่นๆ อีก รวมจำนวน ๒๖ คน

Change for Good

๒) คณะทำงานพัฒนาชุมชน

คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง มีคำสั่งที่ ๔/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาชุมชน โดยพระอาจารย์สาย (พระครูประโชตธรรมาภิรม) เจ้าอาวาสวัดธรรมศิลาธรรมาราม (วังหิน) เป็นที่ปรึกษา อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน พัฒนาการจังหวัดระยอง เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และคณะทำงานอื่นๆ อีก รวมจำนวน ๑๙ คนมีอำนาจหน้าที่

(๑) พัฒนาการเกษตร ส่งเสริมวนเกษตรในเป็นแนวรั้วธรรมชาติ

(๒) สร้างความเข้าใจในพฤติกรรมของช้าง และปฏิบัติต่อช้างเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสมดุ ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้าง โดยการสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ช้าง

(๓) พัฒนาคนให้มีระบบและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ การออม และการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน

(๔) กำหนดให้มีระบบเตือนภัยชุมชน

(๕) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายและรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการฯ ทราบอย่างต่อเนื่อง

๓) คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก

กรมการพัฒนาชุมชน มีคำสั่งที่ ๑๐๔๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก โดยมีอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน เป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นๆ อีก รวม จำนวน ๑๙ คน มีหน้าที่

(๑) กำหนดแนวทาง มาตรการ ประสานงาน และบูรณาการการดำเนินงานและงบประมาณในความรับผิดชอบ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

(๒) กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นรูปธรรม

(๓) กำกับ เร่งรัด ตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

(๔) ประสานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

(๕) ประชุมติดตามผลการขับเคลื่อนงานและรายงานให้อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนทราบ ทุกเดือน

(๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนมอบหมาย

๔) คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก มีคำสั่งที่ ๓๖๕/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานประกอบด้วย

Change for Good

๔.๑) คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

โดยมีรองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน (นายนิวัติ น้อยผาง) เป็นหัวหน้าคณะทำงาน รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน (นายสุรศักดิ์ อักษรกุล) เป็นรองหัวหน้าคณะทำงาน ผู้อำนวยการสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และคณะทำงานอื่นๆ อีก รวมจำนวน ๑๑ คนมีหน้าที่

(๑) กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาข้างป่าที่เป็นรูปธรรม

(๒) กำหนดแผนงานการส่งเสริม สนับสนุน และติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่หมู่บ้าน

(๓) รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อรายงานคณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาข้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออกและคณะกรรมการโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์

(๔) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาข้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก มอบหมาย

๔.๒) คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ๕ คณะ โดยคณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่จังหวัด ๕ จังหวัด (จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่

(๑) กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาข้างป่าที่เป็นรูปธรรม

(๒) กำหนดแผนงานการส่งเสริม สนับสนุน และติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่หมู่บ้าน

(๓) สนับสนุนการจัดทำแผน การเชื่อมโยงและประสานแผนสู่แผนพัฒนาจังหวัด รวมถึงการประสานแผนกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

(๔) รายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและข้างป่าให้คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาข้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ทราบอย่างต่อเนื่อง

(๕) ประสานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาข้างป่า

(๖) หัวหน้าคณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่แต่ละจังหวัด พิจารณามอบหมายเจ้าหน้าที่และผู้อำนวยการกลุ่มงานฯ ให้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้ตามที่เห็นสมควร

(๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาข้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก มอบหมาย

๕) คณะกรรมการชุมชน ๕ จังหวัด โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔ มีคำสั่งที่ ๗๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการชุมชน ๕ จังหวัด โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ โดยแต่งตั้งราษฎรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากข้างป่าจาก ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก จังหวัดละ ๕ คน เป็นคณะกรรมการ ประกอบด้วย จังหวัดระยอง ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) กำหนดแผนการดำเนินงานหมู่บ้านคชานุรักษ์
- ๒) กำหนดระเบียบ กฎ กติกา ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
- ๓) ส่งเสริม และประสานงานการมีส่วนร่วม ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น

ท้องที่ และประชาชน

๔) ดำเนินการอื่นๆ ร่วมกับคณะกรรมการโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ ตามนโยบายของคณะกรรมการโครงการ

คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก

(ประกาศเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๒)

คณะกรรมการดำเนินการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง

(คำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๓๖๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๑)

คณะทำงานพัฒนาชุมชน

(คำสั่งคณะกรรมการดำเนินการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง
ที่ ๔/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒)

คณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก

(คำสั่งกรมการพัฒนาชุมชน ที่ ๑๐๔๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒)

คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัด
ภาคตะวันออก ที่ ๓๖๕ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๔)

คณะกรรมการชุมชน ๕ จังหวัด โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์

(คำสั่งหน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔ มีคำสั่งที่ ๗๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๒)

แผนภาพที่ ๒ กลไกขับเคลื่อนการสร้างสมดุระหว่างคนและช้างป่า

Change for Good

ส่วนที่ ๒

แนวทางการพัฒนา

Change for Good

๒.๑ แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่าภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์

แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า เป็นแผนภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ เป็นแผนการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อช้างป่า สัตว์ป่า และคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด แนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก

๒.๑.๑ เป้าหมายแผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะสั้น

- ๑) เกิดแผนดำเนินงานภาพรวมด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาของพื้นที่ร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
- ๒) เกิดพื้นที่ตัวอย่างความสำเร็จจัดการปัญหา เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง
- ๓) เกิดเครือข่ายภาคประชาชนอนุรักษ์ช้าง และกลุ่มอาสาสมัครทำงานร่วมกัน

ระยะกลาง

- ๑) เกิดระบบจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ที่สามารถขยายผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่องได้

ระยะยาว

- ๑) เกิดระบบติดตาม ประเมิน จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง
- ๒) เกิดแนวทางพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง อย่างยั่งยืน

๒.๑.๒ แนวทางพัฒนาตามแผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า ๓ แนวทาง ดังนี้

๑) แนวทางการพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์สำหรับเป็นที่อาศัยของช้างป่า

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นแหล่งอาศัยของช้างป่า และสัตว์ป่า ซึ่งปัจจุบันพบว่า ช้างป่าหากินนอกพื้นที่ ควรเร่งดำเนินงานฟื้นฟูป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ทั้งพืชอาหารช้าง พืชหญ้าอาหารช้าง และโป่งดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อดึงช้างป่ากลับสู่ผืนป่าใหญ่ สำหรับวิธีการฟื้นฟูป่าอาจใช้วิธี “ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก” และอาจเสริมด้วยพืชที่ช่วยลดการเจริญพันธุ์ของช้าง รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐและภาคประชาชน

Change for Good

๒) แนวทางการพัฒนาพื้นที่แนวกันชน

สำหรับพื้นที่แนวกันชน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ปัจจุบันช้างป่าใช้เป็นที่อยู่อาศัย มีทั้งที่อยู่ประจำและออกมาหากินเป็นครั้งคราวในช่วงฤดูแล้ง ควรเร่งดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร สำหรับช้างป่า ตามเส้นทางการเคลื่อนตัวของช้าง สร้างจุดพักช้างในป่าชุมชนเพื่อดึงดูดให้ช้างกลับคืนสู่ป่าใหญ่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน แต่ไม่ควรให้สมบูรณ์จนเกินไป เพราะจะทำให้ช้างอาศัยอยู่ถาวร รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในป่าชุมชน พัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังช้างป่า ติดตั้งกล้องเพื่อการเคลื่อนที่ของช้างโดยพิจารณาตำแหน่งที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดเป็นอันดับแรก และพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวัง

๓) แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชน

สำหรับพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จะดำเนินงานพัฒนานำร่องในพื้นที่หมู่บ้านคานารักษ์ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้วรวมทั้งพื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เริ่มต้นจากการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนเรื่องพฤติกรรมของช้างป่า และการปฏิบัติต่อช้างทั้งท้องที่ท้องถิ่น และประชาชน ในการอยู่ร่วมกันกับช้างป่า รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ช้างป่า พัฒนาแหล่งน้ำชุมชนแยกจากแหล่งน้ำช้างป่า ส่งเสริมให้เกิดป่าชุมชนร่วมกับภาครัฐ สร้างกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน ให้มีกฎ กติกา ในการดูแลบำรุงรักษาป่าร่วมกัน ปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตร ส่งเสริมการปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง และพืชอาหารที่ช้างไม่ชอบ สร้างกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังป้องกัน และแจ้งเตือนภัยจากช้างป่า จัดระบบกองทุนคานารักษ์ เป็นระบบกองทุน เพื่อบริหารจัดการแก้ปัญหาผลกระทบจากช้างแบบพึ่งตนเองและเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า

๒.๑.๓ แผนปฏิบัติการสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า ๓ ปี แบ่งแผนการจัดการออกเป็น ๓ ด้านตามพื้นที่ รวม ๙ กลยุทธ์ ดังนี้

ด้านที่ ๑ การจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์สำหรับเป็นที่อาศัยของช้างป่า ประกอบด้วย ๒ กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ เพิ่มศักยภาพถิ่นอาศัยของช้างป่า

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ การจัดการประชากรช้างป่า

ด้านที่ ๒ การจัดการพื้นที่แนวกันชนประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ สร้างจุดพักช้างในป่าชุมชนเพื่อดึงช้างกลับสู่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพป่าชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๒.๓ จัดทำระบบติดตามและเฝ้าระวังช้างป่า

ด้านที่ ๓ การจัดการพื้นที่ชุมชน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ปรับเปลี่ยนอาชีพพัฒนาอาชีพ

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ สร้างระบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยให้กับชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๓.๔ สร้างระบบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

Change for Good

๒.๒ แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่าภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์

แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่าภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ที่เกี่ยวกับภารกิจ การพัฒนาชุมชน คือ ด้านที่ ๓ การจัดการพื้นที่ชุมชน ประกอบด้วย พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ และพื้นที่ นำร่องในพื้นที่หมู่บ้านคชานุรักษ์ ๕ จังหวัด ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน

• เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์

๑. หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวน ๒๓๓ หมู่บ้านใน ๕ จังหวัด ได้รับความรู้ความ เข้าใจพฤติกรรมของช้างและพฤติกรรมที่คนควรปฏิบัติต่อช้าง และเกิดทัศนคติที่ดีต่อช้าง

๒. ประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติต่อช้าง ทำให้อุบัติเหตุและผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากช้างป่าลดลง

๓. มีบทเรียนความสำเร็จจากหมู่บ้านคชานุรักษ์ ๕ หมู่บ้าน เพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการขยายผล

• ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจพฤติกรรมของช้างและพฤติกรรมที่คนควรปฏิบัติต่อช้าง (ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป)

๒. จำนวนอุบัติเหตุและผลกระทบจากช้างป่าในชุมชนลดลง

๓. จำนวนบทเรียนความสำเร็จจากหมู่บ้านคชานุรักษ์ ปีละ ๕ เรื่อง

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ปรับเปลี่ยนอาชีพ พัฒนาอาชีพ

• เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์

๑. หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวน ๒๓๓ หมู่บ้านใน ๕ จังหวัด มีความมั่นคงทาง การประกอบอาชีพ

๒. ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย สามารถลดรายจ่าย และมีรายได้เพิ่มขึ้น

• ตัวชี้วัด

๑. จำนวนกลุ่มอาชีพที่เพิ่มขึ้น

๒. ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ สร้างระบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยให้กับชุมชน

• เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์

๑. หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวน ๒๓๓ หมู่บ้านใน ๕ จังหวัด ได้รับผลกระทบจาก ช้างป่าลดลง

๒. เกิดระบบเครือข่ายการเฝ้าระวังและเตือนภัยชุมชน

• ตัวชี้วัด

๑. จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าลดลง

๒. มีเครือข่ายการเฝ้าระวัง และเตือนภัยชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๓.๔ สร้างระบบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

• เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์

๑. ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าใน ๕ จังหวัด ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเหมาะสม

• ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของสมาชิกกองทุนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าได้รับการเยียวยา

ส่วนที่ ๓

ผลการดำเนินงานการสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน

Change for Good

๓.๑ กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน

กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน การปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องอย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการดังนี้

๑) **การศึกษาชุมชน** เป็นการเสาะแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริง วิธีการในการศึกษาชุมชนอาจต้องใช้หลายวิธีประกอบกัน ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจ และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลวิธีที่สำคัญที่นักพัฒนาต้องใช้ในขั้นตอนนี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เพราะถ้าหากปราศจากสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพัฒนากับชาวบ้านแล้วเป็นการยากที่จะได้รู้และเข้าใจปัญหาความต้องการจริง ๆ ของชาวบ้าน ความสัมพันธ์อันดี จนถึงขั้นความสนิทสนมรักใคร่ ศรัทธา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

๒) **การให้การศึกษแก่ชุมชน** เป็นการสนทนา วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับประชาชน เป็นการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาชุมชน มาวิเคราะห์ถึงปัญหาความต้องการและสภาพที่เป็นจริงผลกระทบความรุนแรงและความเสียหายต่อชุมชน กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ เข้าใจ และตระหนักในปัญหาของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันก็คือ การจัดเวทีประชาคม เพื่อค้นหาปัญหาร่วมกันของชุมชน

๓) **การวางแผน/โครงการ** เป็นขั้นตอนให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ และกำหนดโครงการ เป็นการนำเอาปัญหาที่ประชาชนตระหนัก และยอมรับว่าเป็นปัญหาของชุมชนมาร่วมกัน หาสาเหตุ แนวทางแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจที่ จะแก้ไขภายใต้ขีดความสามารถของประชาชนและการแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหา วิธีการวางแผน การเขียนโครงการ โดยใช้เทคนิคการวางแผนแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๔) **การดำเนินงานตามแผนและโครงการ** โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผน และโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนใน ๒ ลักษณะ คือ

๔.๑) เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษาหารือในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

๔.๒) เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

๕) **การติดตามประเมินผล** เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานที่กำลังดำเนินการตามโครงการ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบได้อย่างทันท่วงที กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชนทำ เพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค แล้วนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ สามารถกระทำได้ด้วย

๕.๑) แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้าน ติดตามผลและรายงานผลด้วย ตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๕.๒) พัฒนากลายเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้อง เสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม ทำบันทึกรายงาน ตามแบบฟอร์มต่างๆ ของทางราชการ

๓.๒ เสริมสร้างความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนในฐานะหัวหน้าคณะทำงานพัฒนาชุมชนตามคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการเสริมสร้างองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง ภายใต้ชื่อหมู่บ้านคนรักช้าง ใช้กลยุทธ์ “คนรู้จักช้าง คนเข้าใจช้าง คนรักช้าง และคนอยู่ร่วมกันกับช้าง” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ให้ความรู้ สร้างความตระหนักถึงปัญหา ร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหามีสามารถวางแผนการใช้ชีวิตเพื่ออยู่ร่วมกับปัญหาตามแนวทางการแก้ไขปัญหามีสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ระดับหมู่บ้านเป็นหลัก เพื่อเป้าหมาย “คนทำร้ายช้างลดลง ช้างรุกรานคนลดลง”

ทั้งนี้ การดำเนินงานตามภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมาได้ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านสามัคคีพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมการพัฒนาอีกหลายด้าน จึงใช้ฐานการดำเนินงานพัฒนาอาชีพ เลือกออาชีพที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพพื้นที่ การสร้างอาชีพเสริม (ทดแทน) และจัดตั้งกองทุนสวัสดิการต่างๆ โดยน้อมนำแนวพระราชดำริการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ภายใต้หลักนิติธรรม เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าใน ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก จำนวน ๒๓๕ หมู่บ้าน (๑๘ อำเภอ ๔๕ ตำบล)

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในหมู่บ้านคนรักช้าง โดยมุ่งหวังให้หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าได้รับความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมของช้างและพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติต่อช้าง และเกิดทัศนคติที่ดีต่อช้าง ประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติต่อช้าง ทำให้อุบัติเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากช้างป่าลดลง และมีบทเรียนความสำเร็จจากหมู่บ้านคนรักช้างเพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการขยายผล

การดำเนินการ: จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง เมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้น ซิตี้ ระยอง จังหวัดระยอง กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๔๒๐ คน ประกอบด้วย

- ๑) พัฒนาการจังหวัดพื้นที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๕ คน (๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้ว)
- ๒) พัฒนาการอำเภอพื้นที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๓๕ คน (จำนวน ๑๘ อำเภอ ใน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้ว)
- ๓) ผู้นำหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า จำนวน ๑๘๓ หมู่บ้าน ละ ๒ คน จำนวน ๓๖๖ คน (พื้นที่ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจังหวัดสระแก้ว)

ผลการดำเนินงาน :

- ๑) ผู้นำหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าสามารถนำองค์ความรู้ไปขยายผลสู่ประชาชนในหมู่บ้านทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาช้างป่า จำนวน ๑๘๓ หมู่บ้านๆ ละ ๒ คน จำนวน ๓๖๖ คน
- ๒) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จาก ๕ จังหวัด มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

ภาพกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง

Change for Good

การดำเนินการ : โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้างให้กับบุคลากรกรมการพัฒนาชุมชน และผู้นำหมู่บ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าแล้วนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดในระดับหมู่บ้านเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ทดแทนการทำเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ดำเนินการระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ ในพื้นที่จังหวัดระยอง ณ โรงแรม ฮอลิเดย์ อินน์ แอนด์ สวีท ระยอง ซิตี้ เซ็นเตอร์ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการฯ จำนวน ๓๐๕ คน ประกอบด้วย

- ๑) ผู้บริหารกรมการพัฒนาชุมชน (ส่วนกลาง) จำนวน ๕ คน
- ๒) พัฒนาการจังหวัดพื้นที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๕ คน
- ๓) พัฒนาการอำเภอพื้นที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๑๘ คน
- ๔) นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัดพื้นที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๕ คน
- ๕) คณะกรรมการชุมชน ๕ จังหวัด โครงการพัชรสุธาชวนราษฎร์ จำนวน ๒๕ คน
- ๖) ผู้นำหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า จำนวน ๒๓๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๑ คน จำนวน ๒๓๓ คน
- ๗) เจ้าหน้าที่โครงการและเจ้าหน้าที่จังหวัดในพื้นที่ดำเนินการโครงการฯ จำนวน ๑๔ คน

ผลการดำเนินงาน:

- ๑) ผู้เข้าร่วมโครงการมีองค์ความรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้างจากหมู่บ้านต้นแบบ
- ๒) ผู้นำหมู่บ้านสามารถถ่ายทอดและขยายผลองค์ความรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้าง

ภาพกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านคนรักช้าง

Change for Good

ภาพกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้หมู่บ้านอนุรักษ์ช้าง

Change for Good

๓.๓ รูปแบบการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง

การดำเนินงานการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับพื้นที่ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ประกอบด้วย (คณะกรรมการรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดชลบุรี คณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา คณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดจันทบุรี คณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดระยอง และคณะกรรมการรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสระแก้ว) เพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ สังเคราะห์การดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก พื้นที่จังหวัดจันทบุรี และขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมาย คือ ๑) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนเป็นวิถี ๒) การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง และ ๓) การพัฒนาอาชีพ/การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้

กรอบแนวคิดการดำเนินงาน

๑) เรียนรู้วิถีชีวิต คน – ช้าง ประกอบด้วย ประเด็นสภาพสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ทศนคติของคนที่มีต่อช้างป่า ผลกระทบจากช้างและการเยียวยา และพฤติกรรมการหากินและที่อาศัยของช้าง

๒) เครื่องมือที่ใช้ดำเนินงาน คือ แผนที่เดินดิน (Geo-Social Mapping) /แผนที่ภูมิสังคม GIS (geographic information system) หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๓) ผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน ได้แก่ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และรูปแบบการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง

ผลการดำเนินงาน:

๑. เรียนรู้วิถีชีวิตคนกับช้าง

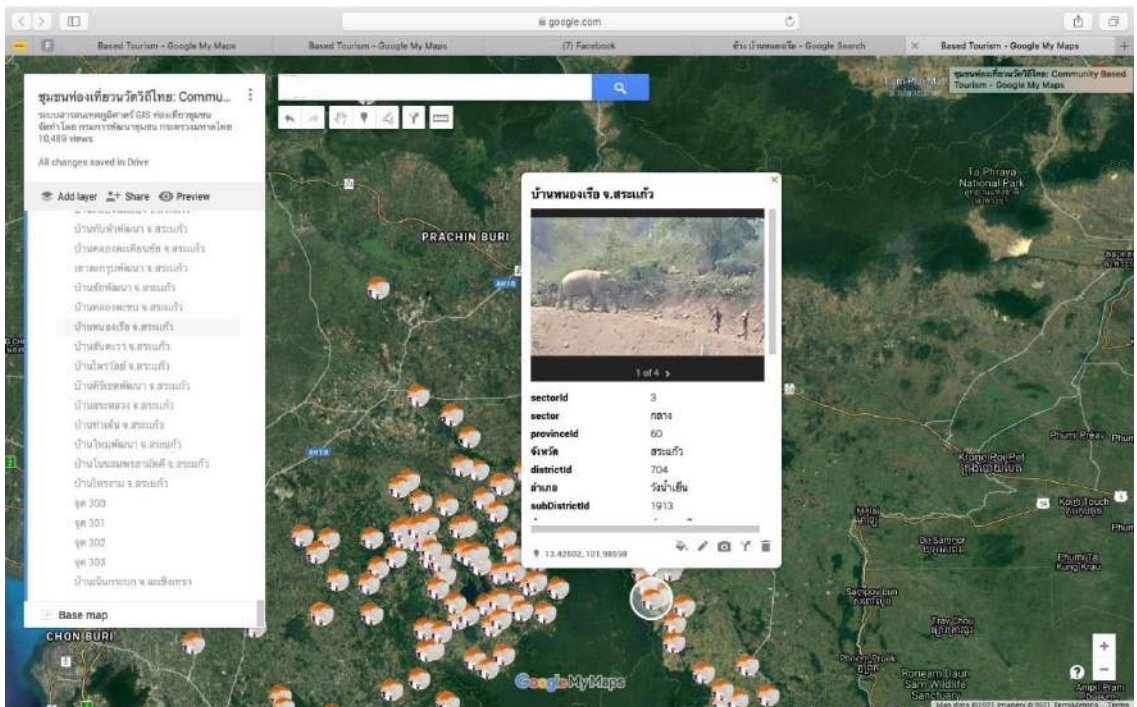
๑.๑ การพัฒนาเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ โดยคณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก มีคำสั่ง ที่ ๓๔๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๓ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานขึ้นใหม่ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโอนย้าย และเกษียณอายุราชการ โดยคณะกรรมการพัฒนาชุมชนขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก มีคำสั่ง ที่ ๓๖๕/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ๒ คณะ ดังนี้ ๑. คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ๒. คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ (คณะกรรมการรับผิดชอบจังหวัดชลบุรี คณะทำงานรับผิดชอบจังหวัดฉะเชิงเทรา คณะทำงานรับผิดชอบจังหวัดจันทบุรี คณะทำงานรับผิดชอบจังหวัดระยอง และคณะกรรมการรับผิดชอบจังหวัดสระแก้ว) เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาช้างป่าการสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคชานุรักษ์” ภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกำหนด และระบุประเด็นการเก็บข้อมูลในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย/ตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์

๑.๒ ลงพื้นที่ : ปฏิบัติการภาคสนาม พื้นที่เป้าหมายหมู่บ้านคนรักช้าง และหมู่บ้านขยายผลหมู่บ้านคนรักช้าง จำนวน ๔๔ หมู่บ้าน ๑๑ ตำบล ๘ อำเภอ ๕ จังหวัด และให้ส่วนภูมิภาคดำเนินการขยายผลตามแนวทางให้ครอบคลุมหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า รวมทั้งสิ้น ๒๙๙ หมู่บ้าน ๕๖ ตำบล ๒๒ อำเภอ ๕ จังหวัด

๑) การศึกษาชุมชน ดำเนินการโดย การเข้าพบผู้บริหารระดับจังหวัด/อำเภอ และการสำรวจข้อมูลชุมชนโดยสัมภาษณ์ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่น และครัวเรือน ระบุพิกัดชุมชนแผนที่เดินดิน(Geo-Social Mapping) /แผนที่ภูมิสังคม GIS (geographic information system) หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และประมวลผลสรุปปฏิบัติการภาคสนาม

๒) การให้ความรู้ชุมชน โดยการให้ความรู้ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้นำชุมชน และครัวเรือนเป้าหมาย จัดเวทีประชาคม สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับช้างป่าภายใน “หมู่บ้านคนรักช้าง” ผ่านหนังสือการ์ตูน “เรื่องเล่าชาวคนรักช้าง” ซึ่งหนังสือการ์ตูน “เรื่องเล่าชาวคนรักช้าง” ที่ได้รวบรวมพฤติกรรมของช้างเพื่อให้ผู้อ่านได้ “รู้จักช้าง” รู้สาเหตุ “เมื่อช้างมาเยือน” เพื่อเตรียม “ต้อนรับช้างขึ้น” ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อลดการเผชิญหน้า ลดการปะทะ และลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ท้ายที่สุดก็คือเรียนรู้ที่จะ “ปรับเปลี่ยนอาชีพที่เหมาะสม” เพื่อให้คนได้อยู่ร่วมกันกับช้างป่าได้อย่างสมดุลและการจัดเวทีทบทวนแผนพัฒนาชุมชน

Change for Good

๓) การวางแผนการพัฒนา โดยการจัดเวทีทบทวนแผนพัฒนาชุมชนโดยใช้การวิเคราะห์แนวโน้มในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการ ความถนัด และภูมิสังคม

๔) ทศนคติของคนที่มีต่อช้างป่า

๑. กลุ่มที่เข้าใจพฤติกรรมของช้างป่า โดยไม่มีความรู้สึกโกรธหรือเกลียดช้าง และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันได้

๒. กลุ่มที่ไม่ได้โกรธหรือเกลียดช้างป่า แต่ไม่มีการปรับตัว รอความช่วยเหลือจากทาง การ ผู้นำหมู่บ้าน หรือ ชรบ. เมื่อประสบภัยจากช้างป่า

๓. กลุ่มที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อช้าง พบว่า มีจำนวนน้อย
อย่างไรก็ตามทั้ง ๓ กลุ่ม ไม่ได้มีความคิดที่จะทำร้ายช้าง และมีความคิดตรงกัน คือ ต่างคนต่างอยู่

๕) ผลกระทบจากช้างป่าและการเยียวยา

ผลกระทบที่เกิด เมื่อมีช้างป่าออกหากินนอกเขตป่า และทำลายพืชผลทางการเกษตร ทำให้ชาวบ้านเริ่มประสบปัญหาช้างป่าเรื่อยมาและมีความรุนแรงขึ้น พบความถี่ของช้างออกมากินและทำลายพืชผลทางการเกษตรมากขึ้น เกิดการโต้ตอบและเอาคืนทั้งคนและช้าง ทำให้มีความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สิน เกิดผลกระทบด้านจิตใจ และวิถีชีวิต (การเป็นอยู่/อาชีพ)

การเยียวยา มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านในหมู่บ้านคชานุรักษ์ หมู่บ้านขยายผลหมู่บ้านคชานุรักษ์ และหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เข้าร่วมกองทุนคชานุรักษ์ ตามระเบียบกองทุนคชานุรักษ์ พ.ศ.๒๕๖๒ เพื่อจะได้รับความช่วยเหลือเมื่อประสบภัยจากช้างป่า และมีการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้

Change for Good

เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยใช้แนวความคิดการรวมคนในหมู่บ้านให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจัดสรรเงินสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการช่วยเหลือเยียวากลุ่มสมาชิก

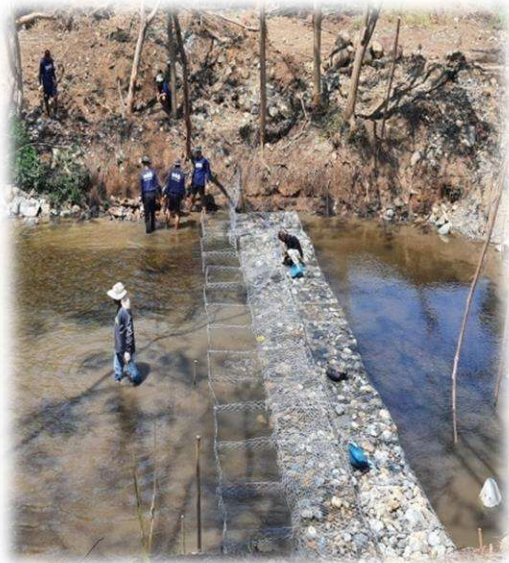
๖) การสร้างระบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยของชุมชน

การแก้ไขปัญหา (ผลักดันช้างป่า) โดยชุมชนพบว่า

๑. เมื่อชาวบ้านพบเห็นช้างส่วนใหญ่จะใช้วิธีการแจ้งผู้นำหมู่บ้านชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อติดตามและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการทำร้ายช้าง - คน รวมถึงควบคุมเส้นทางความเสี่ยงไม่ให้ช้างเดินทางในพื้นที่เสี่ยง รวมถึงควบคุมป้องกันคนให้เดินทางอย่างปลอดภัย ทั้งนี้ได้กรมการพัฒนาชุมชนได้มีส่วนร่วมในการผลักดันให้ชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.) สมัครเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อให้ได้รับการเสริมสร้างองค์ความรู้และสวัสดิการในการปฏิบัติหน้าที่ หรือสมัครเป็นสมาชิกอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

๒. ผู้นำหมู่บ้านจะประสานไปยังเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช รับทราบและร่วมกันติดตามและเฝ้าระวังช้างป่า

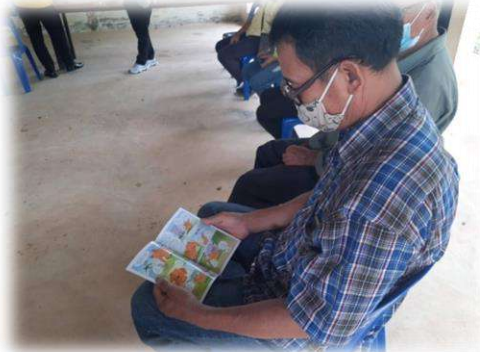
๓. วิธีผลักดันช้างป่าออกนอกพื้นที่หมู่บ้านด้วยการตีเกราะเคาะไม้ (ใช้เสียงผลักดันช้าง)

ภาพกิจกรรมคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับพื้นที่

คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่จังหวัดชลบุรี

Change for Good

คณะกรรมการรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

2564.03.19.12:34

Change for Good

คณะกรรมการรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

Change for Good

คณะกรรมการรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดระยอง

Change for Good

คณะทำงานรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

Change for Good

ส่วนที่ ๔

ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพ
พัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพ พัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

๔.๑ ส่งเสริมอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการปรับเปลี่ยนอาชีพ และส่งเสริมอาชีพ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคนนุรักษ์” โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนา เป็น ๒ ระยะ คือ

๔.๑.๑ ระยะที่ ๑ เป็นหมู่บ้านนำร่อง ภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านคนนุรักษ์” จำนวน ๕ หมู่บ้าน หมู่บ้านขยายผลหมู่บ้านคนนุรักษ์ จำนวน ๑๘ หมู่บ้าน รวมจำนวน ๒๓ หมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นต้นแบบ ในการนำไปขยายผลระยะต่อไปให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และการสร้างอาชีพสร้างรายได้ ทดแทนการทำเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

• กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน

๑) กลุ่มเป้าหมายกิจกรรมที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านคนนุรักษ์ช้าง จำนวน ๕๔ คน ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน ๕ จังหวัด จังหวัด ละ ๑ คน ผู้แทนผู้นำหมู่บ้านนำร่อง และหมู่บ้านขยายผล (หมู่บ้านคนนุรักษ์และหมู่บ้านขยายผลหมู่บ้านคนนุรักษ์) จำนวน ๒๓ หมู่บ้าน ๑ ละ ๑ คน พัฒนาการอำเภอหรือผู้แทน จำนวน ๑๘ อำเภอ ๑ ละ ๑ คน และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง จำนวน ๘ คน

๒) กลุ่มเป้าหมายกิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาและสาธิตอาชีพตามแผนพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง คือ ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน ๒๓ หมู่บ้าน ๑ ละ ๓๐ คน รวม ๖๙๐ คน

• งบประมาณ จำนวน ๔,๖๐๐,๐๐๐ บาท (สี่ล้านหกแสนบาทถ้วน) ดำเนินการไตรมาสที่ ๑ - ๒ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กิจกรรมที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้นำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านคนนุรักษ์ช้าง งบประมาณ ๑๙๗,๘๐๐ บาท (หนึ่งแสนเก้าหมื่นเจ็ดพันแปดร้อยบาทถ้วน)

๒) กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาและสาธิตอาชีพตามแผนพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง งบประมาณ ๔,๔๐๒,๒๐๐ บาท (สี่ล้านสี่แสนสองพันสองร้อยบาทถ้วน)

➤ **ผลการดำเนินงาน :** เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ จำนวน ๓๓ อาชีพ/กลุ่ม ในหมู่บ้านคนนุรักษ์ และหมู่บ้านขยายผล คนนุรักษ์ (จากทั้งหมด ๒๓ หมู่บ้าน)

Change for Good

จังหวัด	หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ (หมู่)	หมู่บ้านคชานุรักษ์/ขยายผลฯ ที่เข้าร่วมโครงการ (หมู่)	อาชีพ/กลุ่ม ที่เกิดขึ้น	ตัวอย่างของอาชีพ/กลุ่ม
๑. จันทบุรี	๘๓	๓	๑๓	พืชสมุนไพร/เพาะกล้าไม้/จักสาน/ปศุสัตว์/เลี้ยงไก่/เลี้ยงหมู
๒. ฉะเชิงเทรา	๗๓	๕	๕	เพาะเห็ดฟาง/เลี้ยงไก่พื้นบ้าน/เปิดเนื้อ
๓. ชลบุรี	๓๐	๕	๕	สมุนไพร/จักสาน/น้ำพริก
๔. ระยอง	๒๗	๒	๒	แปรรูปปลา/หมีกรอบอบแห้ง/น้ำพริก/ไข่เค็มสมุนไพร
๕. สระแก้ว	๒๒	๘	๘	เลี้ยงไก่/เลี้ยงปลานิล/เลี้ยงหนุนา/ไก่พื้นบ้าน/สมุนไพร
รวม	๒๓๕	๒๓	๓๓	

Change for Good

๔.๑.๒ ระยะที่ ๒ เป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวน ๒๑๒ หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อกาอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ และการสร้างอาชีพสร้างรายได้ ทดแทนการทำเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

•กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน :

๑) กิจกรรมที่ ๑ สร้างองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพทางเลือก

กิจกรรมย่อยที่ ๑ สร้างองค์ความรู้ (จัดทำคู่มือฉบับการตูน “เรื่องเล่าชาวคชาบุรีรักษ์”)

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้นำหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวน ๒๓๕ หมู่บ้าน

กิจกรรมย่อยที่ ๒ พัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพทางเลือก ประกอบด้วย ผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑๕ คน และผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายพื้นที่จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๕ คน

๒) กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาและสาธิตอาชีพตามแผนพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ประกอบด้วย ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน ๒๑๒ หมู่บ้าน ๆ ละ ๓๐ คน รวมทั้งสิ้น ๖,๓๖๐ คน

๓) กิจกรรมที่ ๓ ติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาช้างป่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พื้นที่ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก เป็นเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและพนักงานขับรถยนต์ จำนวน ๑๖ คน

•งบประมาณ จำนวน ๒๓,๘๕๖,๔๐๐ บาท (ยี่สิบสามล้านแปดแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)
ดำเนินการไตรมาส ๓ - ๔

Change for Good

▶ ผลการดำเนินงาน : เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ จำนวน ๓๕๔ อาชีพ/กลุ่ม สมาชิกกลุ่มอาชีพ รวมจำนวน ๖,๓๖๐ คน ในหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า (จากจำนวนทั้งหมด ๒๑๒ หมู่บ้าน)

จังหวัด	หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ (หมู่)	ที่เข้าร่วมโครงการ (หมู่)	จำนวนผู้ได้รับการฝึกอบรม	อาชีพ/กลุ่มที่เกิดขึ้น
๑. จันทบุรี	๘๓	๘๐	๒,๔๐๐	๑๓๙
๒. ฉะเชิงเทรา	๗๓	๖๘	๒,๐๔๐	๙๑
๓. ชลบุรี	๓๐	๒๕	๗๕๐	๕๒
๔. ระยอง	๒๗	๒๗	๘๑๐	๕๘
๕. สระแก้ว	๒๒	๑๒	๓๖๐	๑๔
รวม	๒๓๕	๒๑๒	๖,๓๖๐	๓๕๔

Change for Good

ผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบภารกิจ
ตามแผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า
ภายใต้โครงการพัชรสุธาชวนรักษ์

Change for Good

๔.๒ สนับสนุนอาชีพทางเลือกให้ตรงกับความต้องการของหมู่บ้านคชานุรักษ์

กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการสนับสนุนอาชีพทางเลือกให้ตรงกับความต้องการของหมู่บ้านคชานุรักษ์ โดยสนับสนุนกลุ่มเลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๒ โครงการ งบประมาณ ๙๗๖,๒๑๕ บาท โดยแยกเป็น

๔.๒.๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด หมู่ที่ ๑๔ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภوتاตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา งบประมาณ ๔๙๓,๑๘๐ บาท

•กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน : สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด จำนวน ๑๕ คน

•การดำเนินงาน :

๑) ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการกลุ่ม

(๒) จัดทำระเบียบ ข้อบังคับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด

๓) จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด

๔) ฝึกอบรมและส่งเสริมสวัสดิโครงการแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด

๕) สรุปและประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งรายงานผลหลังดำเนินการแล้วเสร็จ

◀ ผลการดำเนินงาน : สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพเลี้ยงผึ้งเพิ่มขึ้น จำนวน ๑๕ ราย

Change for Good

๔.๒.๒ โครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด หมู่ที่ ๑๔ ตำบลท่าตะเียบ อำเภوتاตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา งบประมาณ ๔๘๓,๐๓๕ บาท

•กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน: สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด จำนวน ๒๑ คน

•การดำเนินงาน :

๑) พัฒนาความรู้ เสริมสร้างทักษะการเลี้ยงผึ้งในรูปแบบการฝึกอบรม จำนวน ๓ วัน โดยมีประเด็น ประกอบด้วย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำสู่การปฏิบัติ แนวทางการสร้างและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงผึ้ง ปัจจัยสำเร็จในการประกอบอาชีพเลี้ยงผึ้ง ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้ง

๒) สาธิตวิธีการเลี้ยงผึ้ง และฝึกปฏิบัติการเลี้ยงผึ้ง โดยดำเนินการ ณ กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ฟาร์มผึ้งทวีโชค (นางสาวรัตติมา ใจชื่น ประธานกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง) อำเภอยะยง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๓) เพิ่มพูนความรู้การเลี้ยงผึ้ง ณ วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผึ้งปากอ้อย บ้านปากอ้อย หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านด้าย อำเภอยะยง จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาวรัตติมา ใจชื่น ประธานกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอยะยง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นผู้ประกอบการโอท็อป (OTOP) จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้อาสาเป็นพี่เลี้ยงให้กับครัวเรือนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด โดยไม่รับค่าตอบแทนใด ๆ และได้รับกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาดเป็นสมาชิกเครือข่ายของฟาร์มผึ้งทวีโชค จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาวรัตติมา ใจชื่น ได้เดินทางมาให้คำแนะนำการเลี้ยงผึ้ง ณ บ้านคลองมะหาด อำเภوتاตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และให้กำลังใจกับครัวเรือนผู้เลี้ยงผึ้ง จนกว่ากลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาดจะมีความเชี่ยวชาญสามารถผลิตน้ำผึ้งที่มีคุณภาพจนสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้ เนื่องจากการเลี้ยงผึ้ง ต้องเอาใจใส่ ดูแล และช่างสังเกตพฤติกรรมของผึ้งอย่างสม่ำเสมอ เพราะผึ้งมีความไวต่อสารเคมี หากแหล่งอาหารของผึ้งมีการฉีดพ่นสารเคมีอาจทำให้ผึ้งตายทั้งรังได้ รวมถึงศัตรูของผึ้งตามธรรมชาติมีค่อนข้างมาก

➤**ผลการดำเนินงาน :** ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ได้ได้รับความรู้ความเข้าใจ และประกอบอาชีพการเลี้ยงผึ้ง จำนวน ๒๑ ครัวเรือน

ทั้งนี้ สมาชิกที่ได้รับการอบรมทั้งสองโครงการได้ร่วมกันจดทะเบียนเป็นกลุ่มโอท็อปและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยสามารถปั่นน้ำผึ้งได้แล้ว จำนวน ๓ ครั้ง ผลิตน้ำผึ้ง รวมจำนวน ๑๙๙.๖ กิโลกรัม จำหน่ายเป็นเงิน ๕๙,๘๘๐ บาท

Change for Good

ภาพกิจกรรมโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงผึ้งบ้านคลองมะหาด
โดยนางสาวรัตติมา ใจชื่น ประธานกลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
อำเภอเวียง จังหวัดเชียงราย

Change for Good

๔.๒.๓ โครงการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายคชาบุรีด้านการแปรรูปสมุนไพร อำเภอทอง จังหวัดชลบุรี งบประมาณจำนวน ๖๑๑,๐๐๐ บาท (หกแสนหนึ่งหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน) และโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมขยายผลการพัฒนาหมู่บ้านคชาบุรีฯ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคชาบุรีฯ” กิจกรรมย่อยที่ ๒ พัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพทางเลือก

โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายคชาบุรีด้านการแปรรูปสมุนไพร เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการรับและแปรรูปผลผลิตสมุนไพรจากพื้นที่ ๕ หมู่บ้านของตำบลพลวงทองและตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอทอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านคชาบุรีฯและหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า พื้นที่ปลูกรวม ๑๐๐ ไร่ ผลผลิตประมาณ ๑๐๐ ตันต่อปี ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายคชาบุรีฯ ได้ขยายพื้นที่ และรับสมัครเพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพให้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าน้อยที่สุด

กลุ่มแปรรูปสมุนไพร

• ผลิตโดย : กลุ่มหมู่บ้านคชาบุรีตำบลพลวงทอง อำเภอทอง จังหวัดชลบุรี

ขมิ้น

ข่าเหลือง

กระชาย

ข่า

ตะไคร้

กระเจี๊ยบ

ผลิตโดย กลุ่มบ้านคชาบุรี หมู่ 1 ตำบลพลวงทอง
US\$ 200 CC

มะตูม

ผลิตโดย กลุ่มบ้านคชาบุรี หมู่ 1 ตำบลพลวงทอง
US\$ 200 CC

ตะไคร้ใบเตย

ผลิตโดย กลุ่มบ้านคชาบุรี หมู่ 1 ตำบลพลวงทอง
US\$ 200 CC

ตำราย

ผลิตโดย กลุ่มบ้านคชาบุรี หมู่ 1 ตำบลพลวงทอง
US\$ 200 CC

เก็กฮวย

ผลิตโดย กลุ่มบ้านคชาบุรี หมู่ 1 ตำบลพลวงทอง
US\$ 200 CC

❖ **ผลการดำเนินงาน :** สามารถเป็นศูนย์กลางในการรับและแปรรูปผลผลิตสมุนไพรในพื้นที่ตำบลพลวงทองและตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอทอง โดยได้ผลิตน้ำสมุนไพร พร้อมทั้งทำสมุนไพรอบแห้งเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย สร้างรายได้

Change for Good

๔๒.๔ กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินโครงการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ในหมู่บ้านคชานุรักษ์ จังหวัดจันทบุรี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านคชานุรักษ์ให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน และเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตชุมชนในหมู่บ้านคชานุรักษ์ให้มีความรู้ในด้านการออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ การตลาด และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มเข้าสู่ตลาดออนไลน์ (Online Marketing) งบประมาณ ๓๙๖,๐๐๐ บาท (สามแสนเก้าหมื่นหกพันบาทถ้วน)

•กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน : ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ในหมู่บ้านคชานุรักษ์ นำร่องและขยายผล ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเนินจำปา หมู่ที่ ๓ ตำบลพวา (นำร่อง) บ้านหนองมะค่า หมู่ที่ ๒ ตำบลพวา และบ้านคลองหินเพลิง หมู่ที่ ๗ ตำบลพวา (ขยายผล)

•การดำเนินงาน :

๑) กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับจังหวัดจันทบุรีคัดเลือกกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตชุมชนเป้าหมาย และจัดทำแผนการดำเนินงานในการพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน และผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านคชานุรักษ์ เป้าหมาย จำนวน ๓ หมู่บ้าน ๆ ละ ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๑ ผลิตภัณฑ์ รวม ๖ กลุ่ม ๖ ผลิตภัณฑ์

๒) สำรวจความต้องการการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน/วิเคราะห์/ค้นหาเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน และวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านคชานุรักษ์ จำนวน ๓ หมู่บ้าน

๓) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด แก่แกนนำและกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต/ชุมชนในหมู่บ้านคชานุรักษ์ จำนวน ๖ กลุ่ม

๔) ดำเนินการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ หรือออกแบบฉลากสินค้า หรือบรรจุภัณฑ์ หรือการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งจัดทำรายการแค็ตตาล็อกสินค้า วางรูปแบบสินค้า Story ของผลิตภัณฑ์ ให้สามารถนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ และเข้าสู่ระบบตลาดออนไลน์ (Online Marketing) จำนวน ๖ ผลิตภัณฑ์

◀ ผลการดำเนินงาน : มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดจากการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น OTOP จำนวน ๖ ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำพริกเนินตูดตุง แปรรูปปลา (ปลาแดดเดียว) แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร (กล้วยอบเนย) น้ำพริกปลาดุกฟู แปรรูปผลิตภัณฑ์หมู (หมูแดดเดียว) และน้ำพริกไข่เค็ม

ปลาแดดเดียว

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์หมู่บ้านนำร่องคชานุรักษ์

บ้านเนินจำปา หมู่ ๓ ตำบลพวา

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ผู้ติดต่อ นางสาวผาณิต อยู่เมือง

เบอร์โทร ๐๘ ๙๕๔๓ ๙๐๓๓

Change for Good

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
ได้รับการพัฒนาแล้ว

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์มีการผลิตขึ้นมาใหม่ จากความต้องการของประชาชนในเวทีประชาคม

พริกแกงป่าเนินตูดตุง
บ้านเนินจำปา หมู่ ๓ ตำบลพวา
อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี
ผู้ติดต่อ นางศรีนวล มุกดาสนิท
เบอร์โทร ๐๘ ๙๔๐๐ ๗๖๐๒

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
ได้รับการพัฒนาแล้ว

Change for Good

พริกแกงปลาตุกฟู
 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์หมู่บ้านขยายผลคชานุรักษ์
 บ้านหนองมะค่า หมู่ ๒ ตำบลพวา
 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี
 เบอร์โทร ๐๘ ๙๒๕๑ ๓๗๐๑

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
 ได้รับการพัฒนาแล้ว

กล้วยอบเนย
 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์หมู่บ้านขยายผลคชานุรักษ์
 บ้านหนองมะค่า หมู่ ๒ ตำบลพวา
 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี
 เบอร์โทร ๐๘ ๙๒๕๑ ๓๗๐๑

Change for Good

หมูแดดเดียว

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์หมูบ้านขยายผลคชานุรักษ์

บ้านหินเพลิง หมู่ ๗ ตำบลพวา

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

เบอร์โทร ๐๘ ๕๖๙๙ ๘๓๓๙

น้ำพริกไข่เค็ม

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์หมูบ้านขยายผลคชานุรักษ์

บ้านคลองหินเพลิง หมู่ ๗ ตำบลพวา

อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

เบอร์โทร ๐๘ ๕๖๙๙ ๘๓๓๙

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์มีการผลิตขึ้นมาใหม่ จากความต้องการของประชาชนในเวทีประชาคม

Change for Good

๔.๓ การน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร สู่ปฏิบัติการ ๙๐ วัน ปลุกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร สู่ปฏิบัติการ ๙๐ วัน ปลุกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยได้ดำเนินการรอบที่ ๑ ในปี ๒๕๖๓ และดำเนินการรอบที่ ๒ ในปี ๒๕๖๔ มีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือน และลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนในประเทศไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับบริษัท อีสท์ เวสต์ ซีด จำกัด และได้รับมอบเมล็ดพันธุ์ผัก จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ซอง (รอบละ ๑๐๐,๐๐๐ ซอง) แจกจ่ายให้กับครัวเรือนทั่วประเทศ เพื่อเป็นการกระตุ้นการขับเคลื่อนโครงการให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแพร่หลายในทุกครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากข้า้งป่า กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดสรรเมล็ดพันธุ์ผักให้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานในพื้นที่เกิดประสิทธิภาพ

Change for Good

ส่วนที่ ๕

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการตลาด

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการตลาด

๕.๑ ขออนุญาตจำหน่ายเป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการพัชรสุธาชวนรักษ์
กรมการพัฒนาชุมชนได้ขออนุญาตจำหน่ายเป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการ
พัชรสุธาชวนรักษ์ จำนวน ๑๑ รายการ ได้แก่

ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิก บ้านชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ
อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

นางมด ชื่อสัตย์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๕๒๓๙ ๘๘๒๑

1,800 THB

2,200 THB

700 THB

1,100 THB

Change for Good

เต้าเจี้ยว Homemade บ้านนายาว หมู่ที่ ๑๕
ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา
ชื่อผู้ติดต่อ : นางสาวท เจริญบุตร
เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘ ๐๐๒๕ ๑๒๘๔
สถานที่จำหน่าย : ร้านภูฟ้า, ตลาดภายในจังหวัด
ร้านดอยคำสาขาโรงพยาบาลศิริราช

35 THB

20 THB

ซีอิ๊วขาว Homemade บ้านนายาว
หมู่ที่ ๑๕ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา
นางสาวท เจริญบุตร
เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘ ๐๐๒๕ ๑๒๘๔
สถานที่จำหน่าย : ร้านภูฟ้า, ตลาดภายในจังหวัด

ผ้านุ่งไหมทอมือ โส้ดละออบ บ้านอ่างเตย
หมู่ที่ ๙ ตำบลท่าตะเกียบ
อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
นางสาวนงนุช วงคง
เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘ ๙๘๓๑ ๔๗๓๓

2,000 THB

Change for Good

ขอสพริก เพชรพลวงทอง บ้านเขาใหญ่
หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
นายภคพล เข้มทอง

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๑๔๔๙ ๒๙๔๕

ID Line : ๐๘ ๑๔๔๙ ๒๙๔๕

WEB : www.otoptoday.com/ [Shopee.co.th](https://www.shopee.co.th)

30 THB

70 THB

10 THB

น้ำสำรอง พลวงทอง
บ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ ๔ ตำบลพลวงทอง
อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี
นายเอกชัย สิริจำนรรจ์
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๖๑๔๑ ๗๓๓๓

กะปิ

บ้านเขาจันทร์ หมู่ที่ ๗

ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง

นางสาวจุฑารัตน์ สอดส่อง

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๖๑๕๙ ๘๗๗๔

60 THB

Change for Good

35 THB

ไข่เค็มสมุนไพรบ้านเขาจันทร์
บ้านเขาจันทร์ หมู่ที่ ๗
ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา
จังหวัดระยอง
นางสาวจุฑารัตน์ สอดส่อง
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๖๑๕๙ ๘๒๗๔

เสื้อสมคิดคชา

บ้านเขาจันทร์ หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยทับมอญ
อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง
นางสาวจุฑารัตน์ สอดส่อง
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๖๑๕๙ ๘๒๗๔

120 THB

100 THB

พริกแกงป่าเนินตูดตุง
บ้านเนินจำปา หมู่ที่ ๓ ตำบลพวา
อำเภอแก่งหางแมว
จังหวัดจันทบุรี
นางศรีนวล มุกดาสนิท
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๘๐๐ ๗๖๐๒

Change for Good

๕.๒ ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านคานนุรักษ์เข้าร่วมโครงการจำหน่ายใน Shopee

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการเพิ่มช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์หมู่บ้านคานนุรักษ์ เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยดำเนินการประสานและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ร่วมจำหน่ายตามโครงการ “ไตรโครงการ” ซึ่งจำหน่ายในแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ Shopee มี จำนวน ๓ ผลิตภัณฑ์ ได้แก่

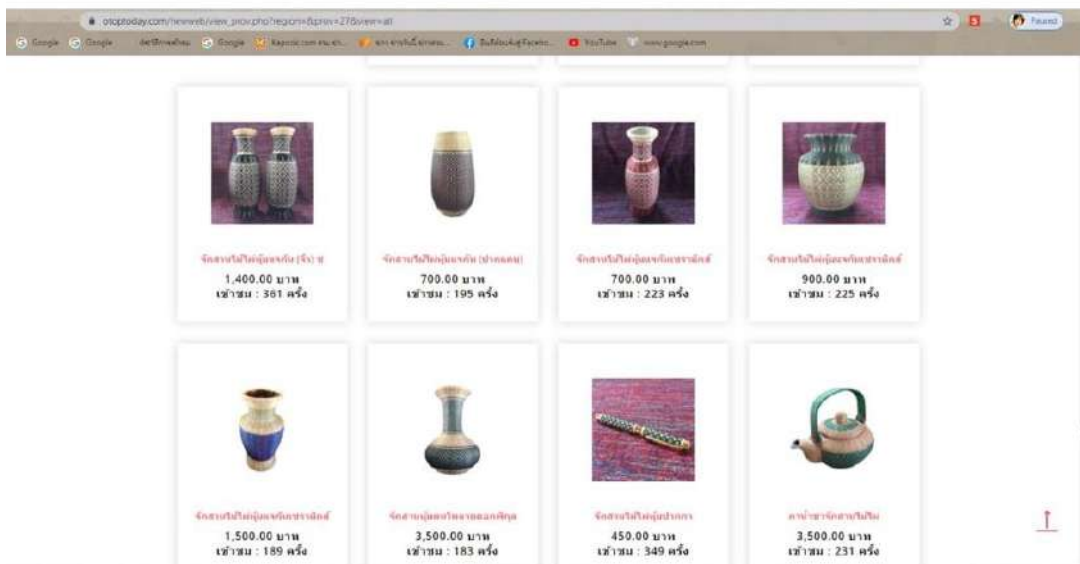
ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่หุ้มปากกา หุ้มกระเป๋ และหุ้มแจกันเซรามิก
บ้านชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นางมุต ชี้อสัตย์
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๕๒๓๙ ๘๘๒๑

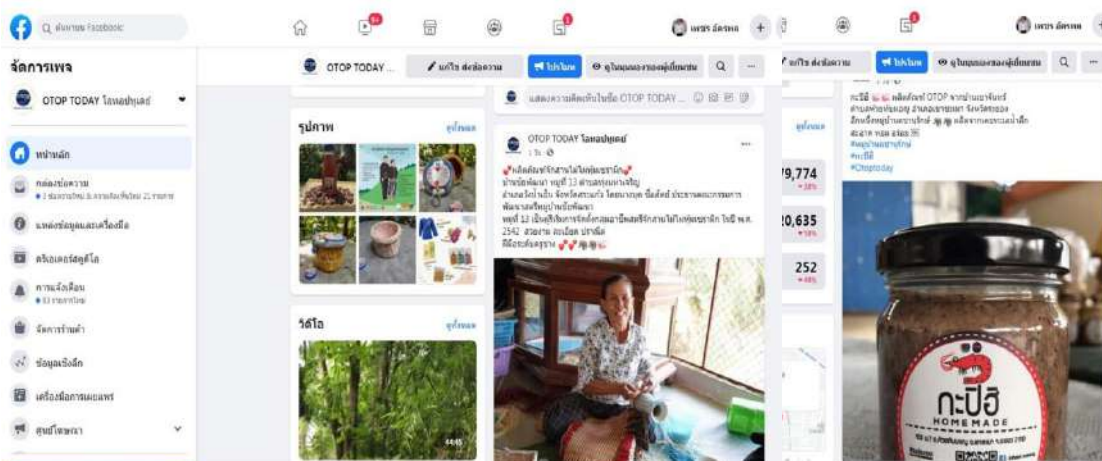

๕.๓ ส่งเสริมการเข้าสู่ตลาดออนไลน์

กรมการพัฒนาชุมชนได้นำผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านคานารักษ์และหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าเผยแพร่เว็บไซต์ WWW.OTOPTODAY.COM ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวมสินค้า OTOP ที่ใหญ่ที่สุด เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงผลิตภัณฑ์และสินค้าของหมู่บ้านคานารักษ์ และหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

พร้อมทั้งได้ดำเนินการนำสินค้าและผลิตภัณฑ์เข้า Facebook fanpage : OTOPTODAY โอท็อปทูเดย์และไลฟ์สด เพื่อประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้า

Change for Good

๕.๔ เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการประสานและสั่งการให้หน่วยงานในบังคับบัญชาทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคประสานการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ จากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า โดยการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เช่น งาน OTOP CITY งาน OTOP ศิลปชีพ หรืองานอื่น ๆ ที่เป็นงานจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

รวมทั้งการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสินค้า และผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งการขยายช่องทางการตลาด ให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการปัญหา เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ด้านการพัฒนาพื้นที่ชุมชน เกิดประสิทธิภาพ สามารถจัดการปัญหาได้อย่างยั่งยืน

Change for Good

ส่วนที่ ๖

ก้าวต่อไปสู่ความยั่งยืน
ของการพัฒนาพื้นที่ชุมชน
ด้านการจัดการชุมชน

ก้าวต่อไปสู่การพัฒนาพื้นที่ชุมชนด้านการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินีมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยช้างป่าเป็นสัตว์สำคัญที่ดำรงอยู่ มีตำนานผูกพันคู่กับผืนแผ่นดินไทย มาเป็นเวลาช้านาน และมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งทางด้านการศาสนา พระมหากษัตริย์ เศรษฐกิจ สังคม และการคมนาคม ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของช้าง จึงควรที่จะต้องมีการอนุรักษ์เอาไว้โดยเฉพาะช้างป่า แต่จะต้องไม่ให้ราษฎรมีความเดือดร้อนจากปัญหาช้างป่าบุกรุกหากินในพื้นที่การเกษตรของราษฎร จึงทรงมีพระราชดำริว่าควรจะมีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออก ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออก และพระราชทานชื่อโครงการว่า “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์” มีความหมายว่า น้ำทิพย์รักษาช้างให้แข็งแรงยืนยงดृจเพชร โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด แนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งต่อมาได้เกิดชุมชนนาร่องในพื้นที่ ๕ จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดจันทบุรีภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านคชานุรักษ์” เพื่อสร้างต้นแบบในการปรับเปลี่ยนวิถีเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างอย่างสมดุลต่อไป โดยมีพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี ทรงเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เป็นองค์ประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการ และกรรมการอื่น ๆ อีก รวมจำนวน ๓๕ คน

ต่อมาเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา ทรงเปิดและทรงเป็นองค์ประธานการประชุมใหญ่คณะกรรมการ “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์” พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราโชบายว่า “...ช้างเป็นสัตว์ที่คู่กับประเทศไทย และการที่มีช้างป่าในประเทศเราและยังอยู่ได้ ก็เป็นสิ่งที่เรียกว่าเป็นมงคล แต่ถ้าจะให้มันเป็นมงคลจริง ก็เป็นอย่างที่โครงการได้ทำ คือ ดูแล รักษา และปฏิบัติให้ช้างป่าอยู่กับชุมชนและอยู่กับคนได้อย่างราบรื่นและปลอดภัยทั้งคนและช้าง...”

Change for Good

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนในฐานะหัวหน้าคณะทำงานพัฒนาชุมชนตามคำสั่ง คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ได้สนองแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ต่อยอด ในการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก โดยเป็นผู้สนับสนุนการเสริมสร้างองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านคนรักช้าง” ดำเนินการโครงการพัฒนาหมู่บ้านคนรักช้างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคนรักช้าง” ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในหมู่บ้านคนรักช้าง โดยมุ่งหวังให้หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าได้รับความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมของช้างและพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติต่อช้าง และเกิดทัศนคติที่ดีต่อช้าง ประชาชนทั่วไปได้รับความรู้ ความเข้าใจหลักการปฏิบัติต่อช้าง ทำให้อุบัติเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากช้างป่าลดลง และมีบทเรียนความสำเร็จจากหมู่บ้านคนรักช้างเพื่อนำมาใช้ในการขยายผล พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงาน “หมู่บ้านคนรักช้าง” ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ภายใต้ชื่อหมู่บ้านคนรักช้าง โดยใช้แนวคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มีกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ๔ กลยุทธ์ ได้แก่ คนรู้จักช้าง คนเข้าใจช้าง คนรักช้าง และคนอยู่ร่วมกับช้าง เพื่อเป้าหมายคนทำร้ายช้างลดลง และช้างรุกรานคนลดลง คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีความสมดุลของระบบนิเวศ และเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมสนับสนุน “หมู่บ้านคนรักช้าง” โดยใช้พื้นที่ระดับหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าใน ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก จำนวน ๑๘๓ หมู่บ้าน (๑๘ อำเภอ ๕ จังหวัด) (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๒) จำนวน ๒๓๕ หมู่บ้าน (๑๘ อำเภอ ๔๕ ตำบล) (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ.๒๕๖๓)

ปี พ.ศ.๒๕๖๔ กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า เกิดความต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพที่เหมาะสม ในระยะต่อไปกรมการพัฒนาชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน ภายใต้ แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่า ภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ด้าน ดังนี้

- ๑) เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์
- ๒) เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีความสมดุลของระบบนิเวศ
- ๓) เพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของชุมชน

ในการดำเนินการเพื่อให้แผนแม่บทสร้างความสมดุลระหว่างคนและช้างป่าภายใต้โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ บรรลุวัตถุประสงค์ กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน ในด้านที่ ๓ การจัดการพื้นที่ชุมชน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน

๑. ขยายผลการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับช้างป่า โดยใช้คู่มือองค์ความรู้ฉบับการ์ตูน “เรื่องเล่าชาวคชานุรักษ์” เป็นสื่อในการเผยแพร่องค์ความรู้สู่ประชาชน ควบคู่ไปกับการสื่อหรือเครื่องมืออื่น ๆ

๒. สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีความสมดุลของระบบนิเวศ

Change for Good

๓. สื่อสารประชาสัมพันธ์การสร้างองค์ความรู้ โดยผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) องค์กรสตรี (คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่า อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (ออล.) ร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ปรับเปลี่ยนอาชีพ พัฒนาอาชีพ

๑. การเพิ่มมูลค่าและต่อยอดการพัฒนากลุ่มอาชีพ ที่ได้ดำเนินการขับเคลื่อนและพัฒนา ในปี ๒๕๖๓ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย โดยในปี ๒๕๖๔ กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพในหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ ให้สามารถจำหน่ายในระบบออนไลน์ และช่องทางการตลาดอื่น ๆ ได้

๒. ส่งเสริมผลิตภัณฑ์หมู่บ้านคชานุรักษ์ (๘ หมู่บ้าน) หมู่บ้านขยายผลหมู่บ้านคชานุรักษ์ (๓๖ หมู่บ้าน) และหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า (๒๕๕ หมู่บ้าน) เข้าสู่กระบวนการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

๓. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เช่น งาน OTOP CITY งาน OTOP ศิลปอาชีพ หรืองานอื่น ๆ ที่เป็นงานจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

๔. ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ การจัดสวัสดิการกลุ่มอาชีพ เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ สร้างระบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยให้กับชุมชน

๑. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการฝึกอบรมอาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่า การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน การจัดสวัสดิการ การชดเชยเยียวยาอาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่าและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า โดยในปี ๒๕๖๔ กรมการพัฒนาชุมชนได้ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรับสมัครอาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่าเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายค่าตอบแทน และสวัสดิการอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ได้

๒. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (ออล.) เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุระหว่างคนและช้างป่า เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และทุกช่วงอายุ

กลยุทธ์ที่ ๓.๔ สร้างระบบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

๑. ส่งเสริม สนับสนุนและประชาสัมพันธ์การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนคชานุรักษ์ โดยผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) องค์กรสตรี (คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด คณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเผ่าละวั้งช้างป่า อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)

๒. สร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนคชานุรักษ์ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนคชานุรักษ์

กรมการพัฒนาชุมชนและภาคีเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ท้องที่ ท้องถิ่น ชุมชน รวมทั้งภาคเอกชน เช่น กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเวียง จังหวัดเชียงราย บริษัท อีสท์ เวสต์ ซีด จำกัด สมาคมอนุรักษ์กลุ่มป่าดงวันออก เป็นต้น จะได้น้อมนำแนวพระราชดำริของ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา ในการสร้างชุมชนคนรักษ์ช้างที่จะช่วยให้คนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าได้มีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง มีชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถอยู่ร่วมกับช้างป่าได้อย่างมีความสุข ตลอดไป

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ	อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
๒. นางวิไลวรรณ ไกรโสดา	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
๓. นายนิวัติ น้อยผาง	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
๔. นายสุรศักดิ์ อักษรกุล	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
๕. นายสรสาสน์ สีเพ็ง	ผู้ตรวจราชการกรม
๖. นางสาวเบญมาศ วงษ์สุวรรณ	ผู้ตรวจราชการกรม
๗. นายธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว	ผู้อำนวยการสถาบันการพัฒนาชุมชน
๘. นายวรงค์ แสงเมือง	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
และวิสาหกิจชุมชน
๙. นายทรงพล วิชัยขัทคะ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน
๑๐. นางสาวทิพพรรณ ไชยปัทม์ภัก	ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชน

ผู้จัดทำ

๑. นางสาวนิภา ทองก้อน	ผู้อำนวยการสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน
๒. นางวรรณภา ลิ่มพานิชย์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนเชี่ยวชาญ
๓. นายรังสรรค์ หังสนาวิน	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน
๔. นางสาวจุฑาทิพย์ สมปราชญานันท์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาทุนชุมชนตามแนวพระราชดำริ
๕. นายอิริศ อเนก	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนชลบุรี
๖. นางปาริชาติ สรบันฑิตวงศ	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ
๗. นางสาวกาญจนา ทองเกษม	ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานแผนและยุทธศาสตร์
๘. นางสาวศนิชา เหล่าชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานแผนและยุทธศาสตร์
๙. นางชุติมาภรณ์ กอแก้ว	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๐. นายไพรัตน์ จงรักษา	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๑. พ.อ.อ. วุฒิชัย มีโชค	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๒. นางสาวอรรพรรณ เพียรราษฎร์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๓. นางสาวชลธิชา เหมวรชาติ	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๔. นางศุภรศมี ศักดาพิทักษ์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๕. นายชวลิต ธรรมวิเศษ	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๖. นางสาวณัฐพัชร์ แสงทอง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๗. นางสาวปวีตรี อังกุลดี	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๑๘. นางสาวแพรวพรรณ พุกพันธ์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ

๑๙. นายชาติ ชูชี
๒๐. นายณัฐพล ปาลิวนิช
๒๑. นายธนพล ทองแดง
๒๒. นางสาวนฐมน เสรีสัตตานนท์
๒๓. นายเอกสิทธิ์ จันทร์วัฒนะ
๒๔. นางสาวประภาพรณ วุ่นสุข
๒๕. นายมนตรี อำพันทอง
๒๖. นายสุริยน สุวรรณโคตร
๒๗. นายธนิศร ศรีกกะเจริญ
๒๘. นางสาวยิเรศ อังกุลดี
๒๙. นายวรตัญญ์ เต็กสุวรรณ์
๓๐. นายอิศเรศ มนต์ทิพย์
๓๑. นายกมลภพ ศรีบุญเรือง

- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
- นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

เรียบเรียง/เขียน

๑. นายรังสรรค์ หังสนาวิน
๒. พ.อ.อ. วุฒิทิชัย มีโชค
๓. นางสาวชลธิชา เหมวรชาติ
๔. นายภานุมาศ ศรีสุวรรณ

- ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
- เจ้าพนักงานโสตทัศนศึกษาชำนาญงาน

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน
กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ
80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
10210 โทร. 0 2141 6149

e-book ผลการดำเนินงานฯ

ข้อมูล GIS หมู่บ้านคนรักช้าง